

γραφῆς τομῆσιν τις ἀφελῆσθαι πόλιν τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, ἢ τῆς περιοικίδος αὐτῆς, ἢ τινος ἄλλου δικαίου, γυμνοῦται τῶν ὄντων καὶ ἀτιμοῦται ἐξήρηται Τομίαν Σκυθίας πόλιν, ὃ γὰρ ἐπίσκοπος αὐτῆς « καὶ τῶν λοιπῶν προνοεῖ, καὶ ἡ Λεοντόπολις τσαυρίας. »

Ὁ δὲ Ἱεροκλῆς Γραμματικὸς, συγγραφεὺς περὶ τῆ τέλῃ τῆς ὀγδόης ἑκατονταετηρίδος, περιγραφῶν τῆς ἑπαρχίας τῆς Αὐτοκρατορίας, ἀναφέρει ῥητῶς ἐν τῷ πονήματι αὐτοῦ « ὁ Συνέκδημος, τὴν ἐφεξῆς περιγραφήν — 5. Ἐπαρχία Σκυθίας. Τόμις, — Διονυσόπολις — Ἀκραι — Καλλάτις — Ἴστρος — Κωνσταντιάννα, κ τ λ . »

Προσέτι ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ Βιβ. Β'. περὶ Θεμάτων τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου τὴν περιγραφήν ταύτην.

« Ἐπαρχία Μυσίας, ὑπ' ἡγεμόνα, πόλεις ΙΕ'. Τόμις, Διονυσόπολις, Ἀκραι, Καλλάτις, Ἴστρος — Κωνσταντιάννα. κ τ λ . »

Ἀπὸ τὴν δευτέραν μαρτυρίαν ταύτην μάλιστα ἐξάγεται σαφῶς, ὅτι ἡ Τόμις ἤκμαζεν εἰσέτι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς δεκάτης ἑκατονταετηρίδος, καθότι τότε ἤκμαζεν ὁ σοφὸς Αὐτοκράτωρ, Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογεννήτος· πλὴν ἡ μαρτυρία αὕτη εἶναι καὶ ἡ τελευταία, ἣν ἔχομεν ἀπὸ τὴν Ἱστορίαν περὶ τῆς ἥς ὁ λόγος πόλεως. Ἀγνοεῖται ὅμως ἡ ἐποχὴ τῆς καταστροφῆς τῆς· εἶναι δὲ πολὺ πιθανὸν ὅτι κατεστράφη ἀπὸ τοῦ Βουλγάρου, οἵτινες ἔως ἐβίασαν τοὺς ἐγκατοίκους τῆς νὰ κατοικήσωσι τὰ ἐνδότερα μέρη τῆς Βουλγαρίας, ὡς ἄλλοτε ἐπραξαν κατὰ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Δεβέλτου, τανῦν Πύργου, ἣτις εἶναι πόλις παραθαλάσσιος πλησίον τῆς Ἀγγιᾶλου.

Περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατονταετηρίδος δύο Ἴταλοι, ὁ Ἱερὺς Τζέλιος Καλκαγνήτης ἀπὸ Φεβρᾶραν, πόλιν τῆς ἐπικρατείας τοῦ Πάπα, καὶ ὁ Ἡρακλῆς Τζιοφάνης ἀπὸ Σουλμάν πόλιν τοῦ Βασιλείου τῆς Νεαπόλεως, πατρίδα δὲ τοῦ ποιητοῦ Οὐιδίου, ἐκύρηξαν εἰς τὰ ποιητικὰ των συγγραμματα, ὃ μὲν πρῶτος, ὅτι ἡ ἀρχαία Τόμις ἦτο τὸ Τομισθάρ· ὃ δὲ δεύτερος, ἡ Κιοβία, καὶ ὅτι πλησίον τῆς πόλεως ταύτης ὑπῆρχε καὶ λίμνη ἣτις λέγεται Ὀβιδοβεζέρο, τούτεστιν Οὐιδίου λίμνη.

Οἱ δὲ συγγραφεῖς καὶ γεωγράφοι ἔκτετε μέχρι τῶν ἡμερῶν μας ἀντὶ νὰ ἐρευνηθῶσι μὲ τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιμέλειαν τὰ λεχθέντα περὶ τῆς νέας ἐπονομασίας δοθειῆς εἰς τὴν ἀρχαίαν Τόμιν, οἱ μὲν περισσώτεροι ἐξ αὐτῶν ἀπεδέχθησαν, τυρλοῖς ὁμοίαν, τὴν γηλοῖαν γνόμην τοῦ Καλκαγνήτη, οἱ δὲ ἐπιλοικοι, τὴν ἐτι γενομένην, τοῦ Τζιοφάνη, κατὰ τοῦ ὁποῖου μαθάνομεν ἐν τῷ πρώτῳ ἐγενήθη ἐν τῇ κεφαλῇ τοῦ Καλκαγνήτη ἡ ἰδέα τῆς ἡμέρας τῆς Τόμις ἦτο τὸ λεγόμενον Τομισθάρ. Anno M. D. VIII, λέγει Τζιοφάνης ἐν τῷ παρ' αὐτοῦ συνταχθέν Βιβ' τοῦ Οὐιδίου εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν Μεταμορφώσεων, repertum est ejus sepulchrum, ut memoriae prodidit Abrahamus Ortelius in Synonimia Geographica, ubi Gasparem Bruschiium citat auctorem. Hic autem haec verba sunt: « Sabaria Lazio Austriae oppidum est ad Augrum fluvium

» nomine Stain. Gaspar Bruschius dicit hic anno M. D. VIII. sepulchrum Ovidii Nasonis inventum, testudine magnificum, et hoc epitaphio ornatum.

Fatum necessitatis lex.

Hic situs est vates, quem divi Caesaris ira Augusti, patria cedere jussit humo. Saepe miser voluit patriis occumbere terris, Sed frustra, hunc illi fata dedere locum.

» Isabella Pannoniae Regina circiter annum M. D. XL Ovidii calamum ex argento Tauruni, quae est urbs inferioris Pannoniae, ostendit Petro Angelo Bargaao, qui hoc ipsum mihi narravit, cum hac inscriptione Ovidii Nasonis Calamus; qui non multo antevid tempus sub quibusdam antiquis ruinis fuerat repertus. Eum Regina ipsa plurimi faciebat, et veluti rem sacram, carum habebat. » De eodem Calamo, προσθέτει ὁ Τζιοφάνης, Coelius Calcagninus, qui et ipse in Sarmatia fuit, in ea elegia, qua Scytarum mores describit, ita ait.

Quae loca num teneam, Daniel, a forte requiris, Flebile Peligni perlege vatis opus.

Hic ubi describit Pontum et loca proxima Ponto; Exsiliique gemit tristia fata sui.

Nec mala quae scribit, credas scripsisse poetam Sed crede a Clario cuncta relata Deo.

Testis ego, atque utinam testis ne nota loquatur, Omniaque a vera sint aliena fide.

Naso Tomos coluit, quod nunc dixere Tomis var,

Bis sex hinc decies millibus illud abest.

Ἐν τῇ ἀξιολόγῳ δὲ διατριβῇ τοῦ Μ. Ἰούστου Γοτθοφρέδου Ραθενέρου περὶ τῆς ἐξορίας καὶ τοῦ τάφου τοῦ Οὐιδίου, ἣν κατεχώρισεν ὁ Βουρμάνος εἰς τὸν Δ'. τόμον τῆς ἐκδόσεώς του ὄντων τῶν ποιημάτων τοῦ ῥηθέντος ποιητοῦ, σελ. 27 (1), περιγράφονται σαφῶς ἡ γεωγραφικὴ τοποθεσία τῆς Τόμιως, καὶ αἱ ὑπερβολικαὶ ἐκφράσεις τοῦ Οὐιδίου περὶ τῆς ἐρημώσεως καὶ τῆς μεγίστης ψυχρᾶς τοῦ μέρους ἐκείνου, ὅπου ἐξωρίσθη. Ἐκ τῶν ὑπερβολῶν δὲ τούτων, δις φαίνεται, ὡς ῥηθέντες συγγραφεῖς παρεκινήθησαν νὰ ἀμφιβάλλωσι περὶ τῆς ἀληθοῦς θέσεως τῆς Τόμιως, νομίζοντες οἱ μὲν, ὅτι ἦτον ἡ ἐν Οὐγγρῆσι πόλις Τομισθάρ, οἱ δὲ ὅτι ἦτον ἡ ἐν Ρωσσίᾳ, πλησίον τοῦ Δνιεστρου ποταμοῦ, Κιοβία, ἐνῶ ἡ μόνη μελέτη τῆς τοπογραφίας τῆς Τόμιως, λεπτομερῶς καὶ ἀκριβῶς περιγεγραμμένης παρ' αὐτοῦ τοῦ Οὐιδίου, ἤρκει νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος συγγραφῆς τὴν μεγίστην ἀπάτην των· καθότι ἡ Τόμις ἦτο πόλις παραθαλάσσιος τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἐνῶ τὸ Τομισθάρ καὶ ἡ Κιοβία εἶναι μεσόγειοι. Ἐνεκα τούτου ὁ ῥηθεὶς Γοτθοφρέδος προσθέτει.

(1) P. Ovidii Nasonis opera omnia cum notis Petri Burmanni. Amstelodami 1727 εἰς 4.